

THỰC TRẠNG BẢO VỆ TRẺ EM TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

ĐOÀN THỊ TỔ UYÊN *

Tóm tắt: Trong kỷ nguyên số, công nghệ thông tin luôn giữ vững vị thế là một trong những ngành có tác động mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực của đời sống - từ sản xuất, kinh doanh đến giáo dục, y tế, văn hóa. Tiếp cận với mạng xã hội trực tuyến và hệ thống thông tin hiện đại mang lại lợi ích cho rất nhiều người, mở ra cơ hội học tập, phát triển không giới hạn nhưng cũng đặt ra những thách thức và yêu cầu mới trong quản lý và giải quyết các mâu thuẫn trong xã hội bang pháp luật. Một trong nhóm đối tượng dễ bị chịu tác động tiêu cực, rủi ro nhất từ mạng xã hội đó là trẻ em. Bảo vệ trẻ em trên không gian mạng luôn là vấn đề mang tính thời sự của mọi quốc gia. Nhiều trang web đen thúc đẩy phát trực tuyến cạnh xâm hại tình dục trẻ em, lối sống thác loạn, bạo lực gây ảnh hưởng xấu tới hành vi của trẻ và thách thức khả năng thực thi pháp luật. Bài viết tập trung phân tích về thực trạng bảo vệ trẻ em trên không gian mạng ở Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: Bảo vệ trẻ em; trẻ em với không gian mạng, thực trạng bảo vệ trẻ em.

Abstract: In the digital age, information technology has always maintained its position as one of the industries that have a strong impact on all areas of life - from manufacturing, business to education, health, culture, etc. Access to online social networks and modern information systems benefits many people, opening up opportunities for unlimited learning and development but also poses new challenges and requirements in management and resolve conflicts in society by law. One of the groups most vulnerable to

negative impacts and risks from social networks is children. Child protection in cyberspace is always a topical issue in every country. Many black websites promote the streaming of child sexual abuse, disruptive lifestyles, and violence that adversely affect children's behavior and challenge law enforcement. The article focuses on analyzing the current situation of child protection in cyberspace in Vietnam.

Keywords: Protect children; children with cyberspace, the situation of child protection.

1. Những thành tựu trong bảo vệ trẻ em trên không gian mạng

Đa số các chủ thể có trách nhiệm trong bảo vệ trẻ em trên không gian mạng thực hiện một cách tích cực và có chiều sâu

Việt Nam thể hiện sự quan tâm rất lớn đến vấn đề bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng. Bên cạnh việc tham gia các công ước quốc tế liên quan đến bảo vệ trẻ em nói chung, Chính phủ Việt Nam còn thông qua việc ban hành Luật An toàn thông tin mạng năm 2015, Luật Trẻ em năm 2016, Luật Tiếp cận thông tin năm 2016, Luật Bảo chi năm 2016 và gần đây nhất là Luật An ninh mạng năm 2018 đều có các

* TS - Trường Đại học Luật Hà Nội; Email: uyendxbpl@gmail.com

quy định bảo vệ trẻ em trên không gian mạng và các văn bản hướng dẫn đã đưa ra một số quy phạm pháp luật về bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng. Chỉ thị số 14/CT-TTg ngày 7.6.2019 của Thủ tướng Chính phủ trong đó có giao Bộ Thông tin và Truyền thông có trách nhiệm “Chú trì xây dựng, trình Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án về bảo vệ thông tin cá nhân, hỗ trợ trẻ em tương tác lành mạnh, sáng tạo trên không gian mạng”,...

Cơ quan nhà nước khá tích cực, quyết liệt đẩy mạnh bảo vệ trẻ em trên không gian mạng. Điều này thể hiện thông qua: xây dựng tổng đài điện thoại quốc gia bảo vệ trẻ em số 111; xây dựng tài liệu trực tuyến giáo dục kỹ năng cho trẻ em [6]; phát động tháng hành động vì trẻ em với chủ đề “Vi môi trường an toàn lành mạnh cho trẻ em trong thế giới công nghệ số” [5]....

Các bộ, ban, ngành tăng cường phối hợp quản lý thông tin, phát hiện và xử lý kịp thời vi phạm trên nguyên tắc tuân thủ quy định của pháp luật. Ngày 5.3.2020 tại Hà Nội, Cục An toàn thông tin (Bộ Thông tin và Truyền thông) và Cục Trẻ em (Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội) đã ký kết kế hoạch phối hợp về bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng để khảo sát, đánh giá tác động của môi trường mạng; triển khai xây dựng, hướng dẫn về bộ tiêu chí bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng, xây dựng mạng lưới bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng sẽ kết nối các cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp cùng hoạt động vì trẻ em, tạo thành quy trình hài hòa để phòng ngừa, phát hiện, can thiệp, xử lý các hành vi xâm hại trẻ em trên môi trường mạng.

Các chính quyền địa phương đã chủ động thực hiện trong việc thực hiện, phối hợp thực hiện với các tổ chức trong công tác bảo vệ trẻ em trên không gian mạng. Điển hình thành phố Đà Nẵng, đã triển khai Dự án “Bảo vệ trẻ em và thanh thiếu niên khỏi nguy cơ xâm hại tình dục qua môi trường mạng” (DA), thi điểm tại 3 quận: Sơn Trà, Hải Châu, Cẩm Lệ và đã đạt nhiều kết quả đáng khích lệ.

Nhà trường và gia đình đã nhận thức được

mỗi nguy hiểm của trẻ em trên không gian mạng. Các bên tăng cường phối hợp chặt chẽ trong tuyên truyền, tập huấn, giáo dục nâng cao nhận thức cho trẻ em.

Nội dung bảo vệ trẻ em trên không gian mạng khá toàn diện, phù hợp và đồng bộ

Nội dung quy định về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng được thể hiện đầy đủ, toàn diện trên hai phương diện chính là mạng internet và cơ sở dữ liệu:

Bảo vệ trẻ em trên mạng Internet: Bao gồm các hoạt động nhằm bảo vệ tính mạng, sức khỏe, danh dự nhân phẩm các em; phòng và chống tiếp xúc hình ảnh, video bạo lực; hạn chế tiếp cận các trang web đen, đồi trụy, hình ảnh, video mang tính khiêu dâm; hạn chế tình trạng kẻ xấu làm quen trên mạng xã hội dẫn đến hiện tượng bắt cóc trẻ em; phòng và chống tiếp cận thông tin thiếu chuẩn xác trên mạng internet; hạn chế tình trạng lừa đảo, học đòi làm theo trào lưu gây ảnh hưởng xấu nhân cách và sự phát triển lành mạnh của trẻ,... Bên cạnh đó, hoạt động giáo dục kiến thức, hướng dẫn kỹ năng an toàn, kỹ năng sử dụng internet, kỹ năng tiếp cận thông tin, kỹ năng kiểm soát thông tin, cảm xúc,... cho trẻ em khi tham gia môi trường mạng là nội dung khá quan trọng.

Bảo vệ trẻ em trên cơ sở dữ liệu: Bao gồm các hoạt động cần tìm hiểu những dữ liệu trong hệ thống đó có chính xác hay không, có phù hợp với lứa tuổi để trẻ em có thể truy cập, tiếp cận được hay không, có gây nguy hại cho trẻ em, xâm phạm đến trẻ em, quyền trẻ em hay không,... để từ đó có thể kiểm soát, phân phối, cấp quyền truy cập dữ liệu đối với trẻ em, xóa bỏ, ngăn chặn các dữ liệu độc hại, không phù hợp đối với trẻ em.

Nhiều phương thức triển khai trên thực tiễn khá phù hợp và đạt hiệu quả cao

Các phương thức tuyên truyền pháp luật, giáo dục nhận thức, các kỹ năng cho học sinh tự bảo vệ mình trước những nguy cơ bị xâm hại trên mạng đã được thực hiện và có hiệu quả

cao. Ngày 5.6.2018, Cục Trẻ em phối hợp Trung tâm Nghiên cứu quản lý và phát triển bền vững (MSD), Facebook tại Việt Nam tổ chức một sự kiện truyền thông để giáo dục cho trẻ em và thế hệ trẻ có những kỹ năng an toàn, bảo vệ bản thân trên môi trường mạng. Ngày 27.10.2018, Facebook hợp tác với MSD tổ chức chương trình đào tạo Kỹ năng số và An toàn trực tuyến tại Hà Nội cho 1.100 học sinh đến từ hai trường THPT Nguyễn Tất Thành và THCS Nam Từ Liêm.

Các phương thức xây dựng ứng dụng dành riêng cho trẻ em và cấp tài khoản cho trẻ em, kiểm soát thời gian khi sử dụng internet đạt được hiệu quả cao và đang ngày càng được chú trọng phát triển: Mạng xã hội an toàn PopJam, dành riêng cho trẻ em dưới 13 tuổi, đã thu hút hơn 1 triệu người dùng đăng ký và 230 triệu tương tác tại Australia, Việt Nam và Thái Lan, chỉ trong vòng 8 tháng sau khi ra mắt; YouTube cũng đã xây dựng một nền tảng riêng dành cho trẻ em. Các nội dung thân thiện với trẻ em trên YouTube sẽ có trang web riêng là youtubekids.com. Trang web này sẽ cung cấp trải nghiệm tương tự như ứng dụng YouTube Kids dành cho trẻ em trên các thiết bị di động, tạo ra một môi trường an toàn hơn cho trẻ để chúng có thể khám phá những sở thích và sự tò mò phù hợp với độ tuổi của mình, đồng thời cung cấp cho các bậc phụ huynh các công cụ để kiểm soát trải nghiệm của con em họ.

+ Cấp tài khoản, kiểm soát truy cập của trẻ em: Mạng xã hội Facebook, Instagram cũng giống như nhiều công ty dịch vụ khác đều có chính sách giới hạn độ tuổi tham gia. Cụ thể, Facebook, Instagram đặt giới hạn độ tuổi sử dụng mạng xã hội tối thiểu là 13 tuổi. Các nội dung thông tin trên nền tảng mạng xã hội này cũng được tăng cường kiểm soát, hạn chế những nội dung bạo lực, khiêu dâm,... những nội dung có nguy cơ nguy hiểm đến người sử dụng nói chung, xâm phạm đến trẻ em, quyền trẻ em nói riêng. Ngoài ra, nhiều ứng dụng kiểm soát thông tin mà trẻ em có thể tiếp cận cũng đã được phát triển: Qustodio, OpenDNS Family

Shield, Kidlogger, Spyrix Free Keylogger... - Kiểm soát thời gian truy cập, xây dựng thời gian truy cập hợp lý cho trẻ em.

+ Sử dụng ứng dụng quản lý thời gian truy cập: Family Media Plan - với công cụ này, gia đình có thể cùng nhau hoạt động trên một kế hoạch cá nhân hóa hoặc sử dụng tiện ích của các trình duyệt truy cập Internet: Goodnight Chrome công cụ này cho phép phụ huynh thiết lập thời gian Unplug (ngắt thiết bị), Return (thời điểm quay lại) và ngày trong tuần,...

Bước đầu đã phối hợp quốc tế trong bảo vệ trẻ em trên không gian mạng

Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội - cơ quan chịu trách nhiệm bảo vệ trẻ em đã và đang tích cực phối hợp với các tổ chức quốc tế trong bảo vệ trẻ em trên không gian mạng. Cục Trẻ em phối hợp với tổ chức UNICEF xây dựng “Đề án bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng” hướng tới mục tiêu cơ bản là: mọi trẻ em phải được hưởng lợi ích từ sử dụng internet mà không có nguy cơ và trẻ vị thành niên là nạn nhân của các hình thức xâm hại trong môi trường mạng phải được phát hiện và hỗ trợ phù hợp với chuẩn mực quốc tế và quốc gia. Ngoài ra, Cục Trẻ em còn phối hợp với Tổ chức ChildFund Việt Nam (ChildFund), Viện Nghiên cứu Quản lý Phát triển bền vững (MSD), Trung tâm Công nghệ thông tin - Truyền thông Vietnet (Vietnet - ICT) tổ chức Hội thảo “Xây dựng mạng lưới bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng” với sự tài trợ của Microsoft, Quỹ SecDev Foundation và Quỹ UN [5].

2. Những hạn chế trong bảo vệ trẻ em trên không gian mạng

- Một số chủ thể còn chưa phát huy hết trách nhiệm trong bảo vệ trẻ em trên không gian mạng

Một số chủ thể còn chưa quan tâm giáo dục các kỹ năng an toàn đối với trẻ em khi sử dụng internet. Theo kết quả khảo sát thực tiễn dành cho trẻ em từ 12 đến 16 tuổi cho thấy: 63% trẻ em tiếp cận internet do bản thân tự tìm hiểu, 20% trẻ em tiếp cận internet được bạn bè hướng dẫn;

nhà trường và gia đình mặc dù có sự giáo dục các em cách truy cập internet tuy nhiên chỉ dừng lại ở mức 17% và hoàn toàn không hướng dẫn các em kỹ năng sử dụng an toàn trước hàng loạt mối nguy hiểm từ internet, mạng xã hội.

Nhiều gia đình sao nhãng việc chăm sóc, giáo dục, bảo vệ trẻ em trên không gian mạng; nhiều cha mẹ, người chăm sóc trẻ và cả bản thân trẻ em còn thiếu kiến thức, kỹ năng về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng sao cho không xâm phạm đến quyền riêng tư của trẻ em và quyền tiếp cận thông tin của trẻ em, chưa nhận thức đầy đủ được trách nhiệm bảo vệ trẻ em trên không gian mạng; lúng túng trong xử trí, không biết, không kịp thời hoặc không thông báo, tố cáo, tố giác hành vi trên mạng nguy hiểm, xâm phạm đến trẻ em, quyền trẻ em đến các cơ quan chức năng.

Một số nội dung về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng chưa hoàn thiện, còn nhiều hạn chế trong việc áp dụng

Nội dung bảo vệ trẻ em trên không gian mạng được quy định nhưng còn thiếu và chưa đồng bộ, phân tán, tản mạn, thiếu cụ thể, nhiều quy định mang tính nguyên tắc, định hướng nên khó khăn trong áp dụng. Còn một số quy định pháp luật, chính sách liên quan đến bảo vệ trẻ em trong không gian mạng đang trong quá trình rà soát, nghiên cứu, kiến nghị sửa đổi, bổ sung cho hoàn thiện. Một số quy định về xử lý hành chính, hình sự về các hành vi nguy hiểm, xâm hại đến trẻ em, quyền trẻ em trên mạng chưa cụ thể và khó khăn trong áp dụng. Chưa có quy trình đặc biệt trong thu thập, đánh giá và sử dụng chứng cứ nên khó khăn cho công tác điều tra, đặc biệt đối với các vụ xảy ra đã lâu hoặc nạn nhân không có khả năng khai báo. Chưa có quy định về thời hạn giám định y khoa nên dẫn đến tình trạng kéo dài thời gian tiến hành tố tụng, gây bức xúc cho gia đình nạn nhân và xã hội,...

Một số phương thức bảo vệ trẻ em trên không gian mạng chưa được chú trọng và chưa đạt được hiệu quả cao

Công tác tuyên truyền, giáo dục cho gia đình, cộng đồng và trẻ em về kỹ năng sử dụng Internet, tiếp cận thông tin an toàn còn hạn chế. Việc tuyên truyền, nâng cao nhận thức cho các bậc cha, mẹ và trẻ em chưa được làm thường xuyên và chưa có chiều sâu nên nhận thức còn hạn chế, bỏ mặc, không quan tâm, chăm sóc trẻ em.

Các kênh thông tin, truyền thông, bao gồm cả báo chí chính thống và mạng xã hội đã có những đóng góp nâng cao nhận thức cho cộng đồng xã hội. Tuy nhiên, nhiều kênh thông tin, truyền thông đưa tin đã vi phạm quy định về bảo vệ thông tin bí mật đời sống riêng tư của trẻ em, mô tả chi tiết các hành vi xâm hại trẻ em, vị trí, địa điểm xảy ra vụ việc, cung cấp hình ảnh, địa chỉ của trẻ em và người thân trong gia đình.

Còn khá nhiều ứng dụng dành cho trẻ nhỏ chưa kiểm soát và phân loại dữ liệu. Do đó khả năng các em tiếp cận những thông tin không phù hợp lứa tuổi khá cao [3].

- Một số địa phương chưa chú trọng, quan tâm đúng mức đến bảo vệ trẻ em trong không gian mạng

Việc chỉ đạo công tác bảo vệ trẻ em, đặc biệt bảo vệ trẻ em trên không gian mạng tại một số địa phương chưa được quan tâm đúng mức, chỉ đạo đúng mức tới lĩnh vực này trên nguyên tắc bảo đảm lợi ích tốt nhất cho trẻ em. Thực tế tại một số địa phương, có nơi cho rằng việc thực thi, bảo vệ trẻ em trên không gian mạng chỉ thể hiện qua các khẩu hiệu, phong trào tuyên truyền để ghi vào báo cáo chứ chưa hành động thực tế, quyết liệt để tác động đến trực tiếp đến trẻ em, gia đình các em; có hiện tượng buông lỏng quản lý, thiếu kiểm tra, giám sát, thiếu kiên quyết xử lý và xử lý chưa nghiêm, chưa kịp thời các vụ việc. Bên cạnh đó, ở một số địa phương khó khăn, miền núi,... công tác bảo vệ trẻ em trên không gian mạng chưa được quan tâm đúng mức khi tồn tại những suy nghĩ tư duy lệch lạc rằng do khoảng cách về điều kiện nên trẻ em ở những vùng này ít tiếp xúc với mạng internet nên ít nguy hiểm

khi sử dụng hơn.

Sở dĩ còn những hạn chế trên là do:

Thứ nhất, do sự nhận thức của một số chủ thể có trách nhiệm bảo vệ trẻ em trên không gian mạng còn hạn chế. Một số cơ quan nhà nước chưa tích cực phối hợp với cơ quan khác để thực hiện tốt chức năng nhiệm vụ; một vài địa phương chưa chú trọng đến công tác phòng ngừa và kịp thời ngăn chặn việc trẻ em rơi vào tình trạng bị tổn thương, bị bạo lực, xâm hại trên không gian mạng; ở một số trường học, ban giám hiệu, giáo viên chủ nhiệm và tổ chức đoàn chưa thực sự theo sát đời sống học sinh trên mạng xã hội, chưa kịp thời nắm bắt và uốn nắn những việc làm chưa đúng hoặc những nguy cơ xấu có thể xảy ra; một số gia đình còn chưa quan tâm, lắng nghe và tâm sự cùng con, thiếu kiểm soát thời gian sử dụng mạng xã hội của con, chưa dạy con kỹ năng sử dụng mạng xã hội.

Thứ hai, một số quy định của pháp luật còn chưa đáp ứng được yêu cầu bảo vệ trẻ em trên không gian mạng. Việt Nam là một trong những quốc gia đầu tiên tham gia Công ước Liên Hợp quốc về quyền trẻ em cũng như đã phê chuẩn các Nghị định thư bổ sung. Ở trong nước, hệ thống pháp luật về bảo vệ chăm sóc giáo dục trẻ em đã được điều chỉnh để đáp ứng những vấn đề nảy sinh và hài hoà với pháp luật quốc tế. Tuy nhiên, các “kẽ hở pháp luật” ở lĩnh vực này vẫn thể hiện qua việc thiếu những quy định, chế tài cụ thể về phòng ngừa, ngăn chặn và xử lý các hành vi xâm hại, bạo lực đối với trẻ em [1]. Pháp luật cũng chưa có được quy định nhằm ràng buộc rõ trách nhiệm của các cơ quan nhà nước, các tổ chức xã hội, nhà trường, gia đình và các cá nhân trong việc bảo vệ, hướng dẫn cho trẻ em sử dụng mạng xã hội một cách đúng đắn, an toàn trong thời đại kỹ thuật số hiện nay.

Thứ ba, tiềm lực quốc gia về an ninh mạng chưa đủ mạnh, chưa huy động, khai thác được

sức mạnh tổng hợp để đối phó với các mối đe dọa trên không gian mạng. Trong khi đó kinh phí và cơ sở vật chất cho việc phổ biến pháp luật về an ninh mạng đến trẻ em nói riêng và toàn xã hội nói chung còn rất hạn chế. Các trang Fanpage phổ biến pháp luật về an ninh mạng hiện nay đang hoạt động được xây dựng, duy trì theo hướng tự phát, chưa có sự định hướng thường xuyên, kịp thời nội dung phổ biến pháp luật. Khó khăn trong quản lý, kiểm soát nhằm phát huy vai trò, thế mạnh và chất lượng, tính khách quan thông tin của hình thức phổ biến pháp luật này.

Kinh phí triển khai các hoạt động phổ biến pháp luật thông qua mạng xã hội chưa đáp ứng được yêu cầu, chủ yếu các thành viên tự nguyện thực hiện. Do đó việc xây dựng một số sản phẩm phổ biến pháp luật, tổ chức các cuộc thi, diễn đàn, chương trình tư vấn, giải đáp pháp luật trực tuyến trên trang Fanpage còn gặp khó khăn do không có kinh phí hoặc kinh phí rất hạn chế; sự phụ thuộc vào thiết bị công nghệ thông tin có nguồn gốc nước ngoài... đặt yêu cầu bức thiết phải xây dựng, hình thành nền công nghiệp an ninh mạng an toàn, đặc biệt là an ninh mạng dành cho trẻ em.

Thứ tư, nhận thức của một số trẻ em đối với vấn đề bảo vệ chính mình trên không gian mạng còn yếu kém, lệch lạc. Mạng xã hội đã dần trở nên gần gũi và phổ biến, thậm chí đã trở thành một phần tất yếu trong cuộc sống hiện đại của giới trẻ. Tuy nhiên, nếu không có đủ kiến thức, kỹ năng sử dụng mạng xã hội thì nó cũng sẽ ảnh hưởng tiêu cực tới nhận thức, thái độ, hành vi, lối sống của mỗi bạn trẻ. Sự lệch lạc trong nhận thức và hiểu biết yếu kém về pháp luật nói chung và pháp luật về an ninh mạng nói riêng của một bộ phận không nhỏ trẻ em đã để lại những hệ lụy vô cùng to lớn.

3. Một số giải pháp bảo vệ trẻ em trên không gian mạng

Nhằm bảo vệ tốt hơn nữa trẻ em trên không

gian mạng, thời gian tới, các cơ quan, tổ chức, cá nhân ở Việt Nam cần thực hiện đồng bộ một số giải pháp sau:

Thứ nhất, hoàn thiện pháp luật về nội dung bảo vệ trẻ em trên không gian mạng theo hướng bảo vệ trẻ em trên không gian mạng cần phải được xác định là một trong những nội dung cốt lõi của hoạt động bảo vệ trẻ em. Tính ràng buộc của pháp luật sẽ là cơ sở để an toàn xã hội vì trẻ em. Các quy định pháp luật cần được hướng đến sự đầy đủ thể hiện các trách nhiệm của các chủ thể liên quan đến vấn đề bảo vệ trẻ em trên không gian mạng

Thứ hai, pháp luật hóa một số phương thức bảo vệ trẻ em trên không gian mạng như quy định xây dựng quy trình bảo vệ và kiểm soát thông tin trên không gian mạng, thiết lập các ứng dụng riêng cho trẻ em sử dụng, và giám sát độ tuổi khi cấp tài khoản sử dụng không gian mạng....

Thứ ba, tăng cường kiểm tra giám sát việc thi hành pháp luật về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng, xử lý nghiêm minh những hành vi xâm hại đến trẻ em.

Thứ tư, đẩy mạnh tuyên truyền phổ biến và giáo dục về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng, đa dạng hóa phương thức tuyên truyền về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng

Thứ năm, tiếp thu kinh nghiệm quốc tế trong kiểm soát nguồn thông tin trên không

gian mạng.

Thứ sáu, tăng cường phối hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và xã hội trong việc kiểm soát chặt chẽ trẻ em sử dụng smartphone, máy tính bảng và máy tính.

Thứ bảy, ban hành Bộ quy tắc ứng xử trên không gian mạng giúp định hướng hành vi của người sử dụng mạng xã hội, quản lý thông tin và có cơ sở để đẩy mạnh giáo dục cách ứng xử trong trường học đối với các em. Đồng thời có căn cứ để xem xét các hành vi vi phạm để tiến hành xử lý theo đúng quy định của pháp luật.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lê Văn Bằng, *Vai trò thực hiện pháp luật về bảo vệ trẻ em, Dân chủ và pháp luật*, số 6, 2018.
- [2] Dương Văn Hậu, *Luật trẻ em và các biện pháp bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng hiện nay, Nghiên cứu lập pháp*, số 21 (349), tháng 11, 2017.
- [3] Cao Vũ Minh, Nguyễn Nhật Khanh, *Những hạn chế trong việc quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng, Nghiên cứu lập pháp*, số 24 (376), tháng 12, 2018.
- [4] Vũ Thị Phương, *Bảo vệ trẻ em bằng pháp luật và sự chung tay của nhiều chủ thể, Nghiên cứu lập pháp*, số 20 (348), tháng 10, 2017.
- [5] <http://dangcongson.vn/kinh-te-va-hoi-nhap/xay-dung-mang-luoi-bao-ve-tre-em-tren-moi-truong-mang-490283.html>, truy cập ngày 20.3.2020.
- [6] <https://congnghe.tuoitre.vn/cong-bo-ung-dung-bao-ve-tre-em-tong-dai-111-20191213155528431.htm>, truy cập ngày 20.3.2020.